

**לעילוי נשמת
הרב הפ"ץ בן אסתר זצ"ל
פרשת אמור**

עלון חידושי תורה ושאלות על **פרשת השבוע** וענייניא דיומא מ - **א' ועד ת'** ממפרשי ומדרשי חז"ל
התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשה 124 פסוקים = **הודו לי-הנה כי טוב**

בפרשת אמור 63 מצוות, מתוכן 24 מצוות עשה ו-39 מצוות לא תעשה (ספר החינוך)

עשה: טומאת הכהנים לקרוביהם ובכללה שיתאבלו כל אחד מישראל על ששה מקרוביו הידועים • קידוש זרע אהרן • כהן גדול שישא נערה בתולה • מצות הקרבן להיות תמים • מצות הקרבן שיהיה משמונת ימים ולמעלה • קידוש השם • שביטה ביום ראשון של פסח • קרבן מוסף כל שבעת ימי הפסח • שביטה בשביעי של פסח • קרבן העומר של שעורים ביום שני של פסח • ספירת העומר • קרבן מנחה חדשה מן החטים ביום העצרת • שביטה ממלאכה ביום עצרת • שביטה ביום ראש השנה • קרבן מוסף ביום ראש השנה • תענית ביום עשירי בתשרי • קרבן מוסף ביום עשירי בתשרי שהוא נקרא יום הכיפורים • שביטה ממלאכה ביום הכיפורים • שביטה ממלאכה ביום ראשון של חג הסוכות • קרבן מוסף בכל יום משבעת ימי חג הסוכות • שביטה ממלאכה ביום שמיני של סוכות • קרבן מוסף ביום עשרת ימי חג הסוכות • שביטה ממלאכה ביום שמיני של סוכות • **לא תעשה**: • שלא יטמא כהן הדיוט במת זולתי בקרובים המובאים בכתוב • שלא ישמש כהן טבול יום עד שיעריב שמשו • שלא ישא כהן אשה זונה • שלא ישא כהן אשה חללה • שלא ישא כהן אשה גרושה • שלא יכנס כהן גדול באהל המת • שלא יטמא כהן גדול בשום טומאה במת • שלא ישא כהן גדול אלמנה • שלא יבעול כהן גדול אלמנה • שלא יעבוד כהן בעל מום • שלא יעבוד כהן בעל מום עובר • שלא יכנס בעל מום להיכל • שלא יעבוד כהן טמא • שלא יאכל כהן טמא תרומה • שלא יאכל שום זר תרומה • שלא יאכל תושב כהן ושכיר תרומה • שלא יאכל ערל תרומה • שלא תאכל חללה מן הקודש • שלא לאכול טבל • שלא נקדיש בעלי מומין להקריבם למזבח • שלא נתן מום בקדשים • שלא נשחט בעלי מומין לשם קרבן • שלא נקטיר אימורי בעלי מומין • שלא לערוך דם בעל מום על המזבח • שלא לסרס אחד מן המינין • שלא להקריב קרבן בעל מום מיד הגויים • שלא לשחוט בהמה ובנה ביום אחד • שלא לעשות דבר שיתחלל בו שם שמים בין בני אדם • שלא לעשות מלאכה ביום ראשון של פסח • שלא לעשות מלאכה ביום שביעי של פסח • שלא לאכול מתבואה חדשה קודם כלות יום ששה עשר בניסן • שלא לאכול קלי מתבואה חדשה עד היום ההוא • שלא לאכול כרמל מתבואה חדשה עד הזמן הנוכח • שלא לעשות מלאכה ביום חג השבועות • שלא לעשות מלאכה ביום ראשון של תשרי • שלא לעשות מלאכה בעשרה בתשרי • שלא לאכול ולשתות ביום הכיפורים • שלא לעשות מלאכה ביום ראשון של חג הסוכות • שלא לעשות מלאכה ביום שמיני עצרת.

רבי אלעזר הקפ"ר אומר: **הקנאה והתאוה והקבוד מוציאים את האדם מן העולם** (אבות פ"ד כא). איתא בפרשה **והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הפה**. (ויקרא כג י) **עמר** ר"ת **ע**ינים, **מ**עיים, **ר**אש, **ר**מז לקנאה תאוה וכבוד. (הת"ס) לפי שהעניינים משוטטות בכל אלה אבות הקנאה כי צרה עינו במה שיש לחברו וחומד את מה שאינו שלו. מעיים – המה אבות התאוה, אכול ושתה בהיתר ואיסור, וראש – הוא אבי הגאווה והמדת הכבוד. ואמרו חז"ל (אבות ו א) **כל העוסק בתורה לשמחה, זוכה לנצרים הרבה, ונתינתו ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה, לא רק בדברים גשמיים אלא יותר מזה ברוחניות כי החכם ילמדהו דעת איך יתקן מדותיו ואיך להתיש כח היצר הסוכן והשולט באדם לרע לו, והיינו עצה ותושיה על דרך שאמרו חז"ל (סנהדרין כו ב) למה נקראת תורה תושיה על שם שמתשת כחו של אדם. ועיקר המתקת המידות הוא להתלמד איך להשתמש בהם לצרכי גבוה, דהיינו להשתמש בקנאה לקנא קנאת ה' צבאות, קנאת סופרים תרבה חכמה, תאוה – להתאוות לקדושה, כבוד – להגביה לבו בדרכי ה' ושלא יבוש מפני המלעיגים בהגיע עת לעשות לה', וזה שאמר **והבאתם את עמר היינו ג' מדות הנ"ל ראשית קצירכם** שהן הנה ראשי הסבות לקצור ימיו של האדם מן העולם, תביאו אותם **אל הפה** שהוא מורה התורה, **והניף את העמר לפני ה' הנה** כי הוא ישתדל עמכם וילמדכם תקון המדות איך להרים ולהניף גם המדות הללו הנראות מגונות, **לרצונכם** שיהיו לרצון לפני ה'. וזהו שאמרה תורה הבטחה טובה, שלא רק בעולם הזה אלא גם **ממקרת השבת** בעולם הבא **יניפנו הפה** ויעלהו ממדרגה למדרגה. (חידושי רבנו יוסף נחמיה עה"ת)**

רמז בפרשה – י.כ.ל.מ.נ.ס.ע.פ'

למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני י-הנה א-להיכם. (ויקרא כג מג)
ג' במסורה **פי בסכות** (שם), **פי ברחוב גליון** (בראשית יט ב), **פי נר מצנה ותורה אור** (משלי ו כג). הקשר ביניהם: אלו ג' מצוות שמצוותן בעשרה טפחים, ופסולים מעשרים אמה ומעלה. **פי בסכות** זהו מצוות סוכה. **פי ברחוב גליון** זהו מצוות עירוב. **פי נר מצנה ותורה אור** זהו נר חנוכה. וזהו ר"ת **'יכלמנסעפ'**: י' - י טפחים. כ' - כשר. ל' - למעלה. מ' - מעשרים. נ' - נר. ס' - סוכה. ע' - עירוב. פ' - פסול. (ילקוט חמישאי)

פסח שני – הוא חג מיוחד שנתן ה' יתברך לאלו שבפסח ראשון היו טמאים או בדרך רחוקה. איתא בזוהר (בהעלותך דף קג א) מאן דכעי למחמי למטרוניתא, יכיל למחמי. פרוזא פריזו, כל מאן דלא יכיל למחמי מטרוניתא, ימי ונקמי עד לא ינעלון תרעיה. אימתי פרוזא פריזו. בארבעה עשר לנרתיא תניינא, דקא מתמן עד שבעה יומין, תרעיו פתיחן. מפאן ולהלאה ינעלון תרעיו. ועל דא פסח שני. תרגום מי שרופצה לראות את המלכה יוכל לראות. הפרוז מפרוז: כל מי שלא יכול לראות את המלכה, יבא ויראה עד שלא ינעלו השערים. אימתי הפרוז מפרוז? בארבעה עשר לחדש השני, שהרי משם ועד שבעה ימים השערים פתוחים. מפאן ולהלאה ינעלו השערים. ועל זה פסח שני.

סגולה לבנים ולזיווג הגון – כתב בספר 'עטרת ישועה': בפרשת אמור (ויקרא כא א) **אמר** – **ואמרת**, להנהיר גדולים על הקטנים. ב' פעמים **אמור** עולה בגמטריא **פרו רבו** (494) וקריאת פרשה זו יוכל להיות סגולה לבנים, וזהו להנהיר גדולים על הקטנים, היינו להוליד ילדים קטנים. (ר' הישע מדזשיקוב זיע"א). איתא בפרקי אבות (ה כא) **בן שמונה עשרה לחפה**. וכתב (ויקרא כא יג) **והוא אשה בתוליה יקח. והוא בגימטריא י"ח**. וכן **יקח י"ח קידושין**, לרמוז שבן י"ח לקידושין. ולכן נהגו לתת עליה זו למי שזקוק לבת זוג, ומסוגל לזיווג הגון. (נחל קדומים - החיד"א)

שאלות

- א. שור או קשב או עז פי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומימים השמיני והלאה ירצה לקרבו אשה לי-הנה. (ויקרא כב כז) מה הטעם שנצטוונו שכל קרבן שנקריב מן הבהמה יהיה בן שמונה ימים או יותר, ולא פחות מהם.
- ב. לא יקרחו [יקרחו] קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו (ויקרא כא ה) השיעור המינימלי שחייב בתלישת שערות היינו קרחה, והשיעור המינימלי בהשחתת הזקן.
- ג. ניאמר י-הנה אל משה אמר אל הפקנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא ישמא בעמיו. (ויקרא כא א) פרש"י - בני אהרן ולא בנות אהרן. מה הטעם שבנות אהרן לא נצטוו שלא להיטמא למת.
- ג. קי"ל שעבד כנעני חייב מצוות כאשה. (הגיגה ד א) באיזה לאו בפרשה האישה פטורה והעבד יהא חייב כמו האישי.
- ד. ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור (ויקרא כג מ) איתא בגמרא (שבת פח א) אמר רבי חמא ברבי חנינא: מאי דקתיב (שה"ש ב ג) כתפות בעצי היער וגו' - למה נמשלו ישראל לתפות, לומר לך: מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו 'נעשה' ל'נשמע'. כתבו התוספות - הקשה רבינו תם שהרי אנו רואים שגדל כשאר אילנות ומפרש דתפוח היינו אתרוג וריח אפך כתפותים (שה"ש ט ז) מתרגמינן כריחא דאתרוגא ואתרוג פריו קודם לעליו. מה מיוחד באתרוג שעם ישראל נמשלו אליו?
- ה. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא לי-הנה בכל מושבתיכם. (ויקרא כג ג) פרש"י - מה ענין שבת אצל מועדות? ללמדך, שכל המסלל את המועדות, מעלין עליו כאלו חלל את השבתות, וכל המקום את המועדות, מעלין עליו כאלו קים את השבתות. איתא בזהר (פרשת קרח דף קע ב) מעולם לא זזה שכינה מישראל בשבתות וימים טובים ואפילו בחול. לכאורה בשלמא ימים טובים משכחת לה בחול, דחל ביום חול, אלא שבתות איך שייך ביום חול.
- ו. מצווה בפרשתנו המופיעה גם בפרשת קדושים. מה הטעם שחזרה התורה על מצווה זו והלא כבר נצטוונו עליה בפרשת קדושים.
- ז. איתא בגמרא (עירובין נג ב) אמר רבי יהושע בן חנניא: מימי לא נצחני אדם חוץ מאשה תינוק ותינוקת. מדוע לא מנה את הנערה שניצחה אותו כמבואר במדרש (איכה רבה א יט) כיון שנכנס רבי יהושע בן חנניא לעיר מצא נערה עומדת ממלאה מן העין, אמר לה השקיני מים, אמרה ליה לך ולחמורך, כיון ששטה ופנה לילך, אמר לה בתי עשית כמעשה רבקה, אמרה ליה אני עשיתי כמעשה רבקה, ואתה לא עשית כמעשה אליעזר.
- ח. אמר אל הפקנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא ישמא בעמיו. (ויקרא כא א) פרש"י - בעוד שהמת בתוך עמיו, יצא מת מצנה. לכאורה למה לי קרא ואיתא בנזיר (מה ב) דאפילו כהן גדול ונזיר מטמא הוא למת מצוה, מדכתיב: "לאביו ולאמו לא ישמא", אכל מיטמא למת מצנה. אם כן למה צריך קרא בכהן הדיוט.
- ט. האם לכהן מותר להיטמא באופנים מסויימים? (לא מדובר במת מצוה)
- י. כהן גדול שלא מיחה בבניו שנשאו נשים נכריות ונענש שהושלך לתוך כבשן האש.
- כ. פי אם לשארו הקרב אליו (ויקרא כא ב) פרש"י - אין שארו אלא אשתו. מה הטעם דכתיב הקרב חסר ללא ו'. ואילו בפסוק (כא ג) ולאחתו הבתולה הקרובה אליו כתיב הקרובה בכתיב מלא.
- כ. פאשר עשה ביום הנה צנה י-הנה לעשות לכפר עליכם. (ויקרא ח לד) מספר הפעמים שכתובה 'כפרה' בפרשיות אחרי מות ואמור.
- ל. ולא תחלו את שם קדשי וקדשתי בתוך בני ישראל אני י-הנה מקדשכם. (ויקרא כב לב) פרש"י - מסר עצמך וקדש שמי. יכול בתיקיד? תלמוד לומר בתוך בני ישראל וכשהוא מסר עצמו, ומסר עצמו על מנת למות. מה נוסח הברכה למי שמוסר את נפשו על קידוש ה'.
- מ. ניאמר י-הנה אל משה אמר אל הפקנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא ישמא בעמיו. (ויקרא כא א) מה הטעם שנאמר הפקנים בני אהרן, ונראה ככפל לשון, האם יש כהנים שאינם בני אהרון? האם יש בני אהרון שאינם כהנים?
- נ. על מי נאמר שכולם מטמאים לו אפילו כהנים, והוא כמת מצוה לכל.
- ס. והפקה הגדול מאחיו אשר יצק על ראשו שמן המשקה ומלא את ידו ללפש את הפגדים את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם. (ויקרא כא י) לאחר שלמדנו את דיני כהן הדיוט, למדים אנו את דיני הכהן הגדול. מה הטעם שלא הקדים את דיני הכהן הגדול מדיני כהן הדיוט, והוא חשוב יותר.
- ס. ומנחתו שני עשרונים סלת בלולה בשמן אשה לי-הנה ריח ניחח ונספה יין רביעת ההין. (ויקרא כג ג) פרש"י - ומנחתו - מנחת נסכיו. שני עשרונים - פפולה היתה, נספה יין רביעת ההין - אף על פי שמנחתו פפולה, אין נסכיו פפולים. מה הטעם שבקרבן העומר מנחתו כפולה, משא"כ בשאר הכבשים.
- ע. שש מצוות שברכתן מעומד - 'עלין שלם' סימן.
- פ. מה הטעם שאם אין לו אפשרות לקיים שני מצוות לולב וסוכה, אלא חזא מיניהו, לולב קודם לסוכה. מה הטעם שהקדים הכתוב מצוות ד' מינים לסוכה. אע"פ דמצוות סוכה נוהגת כבר מהלילה ומצוות ד' מינים נוהגת רק מביום.
- צ. ולאחתו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה ישמא. (ויקרא כא ג) מה הטעם שכהן הדיוט מטמא לאמו הנשואה, אע"פ שיש לה בעל הקרוב לה יותר, וכן מטמא הכהן לבתו הנשואה, אע"פ שבעלה מחויב בקבורתה ולהיטמא לה, ואילו באחותו אינו מטמא אם היא נשואה?
- ק. וקדשתו פי את לחם א-להיה הוא מקריב קדש יהיה לך פי קדוש אני י-הנה מקדשכם. פרש"י - נהג בו קדשה, לפתח ראשון בכל דבר ולכרף ראשון בפעודה. איזה כהן אע"פ שהוא בחזקת כשר אין בו דין של וקדשתו, והטעם בזה.
- ר. מועדי י-הנה אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא לי-הנה בכל מושבתיכם. (ויקרא כג ב-ג) פרש"י - מה ענין שבת אצל מועדות? ללמדך, שכל המסלל את המועדות, מעלין עליו כאלו חלל את השבתות; וכל המקום את המועדות, מעלין עליו כאלו קים את השבתות. מה הטעם שאומרים בו' בסיון 'ומן מתן תורתנו והלא קי"ל דבו' בסיון ניתנה התורה.
- ש. ולקחת סלת ואפית אתה שמים עשורה תלות שני עשרונים יהיה תחלה האחת. (ויקרא כד ה) מה הטעם שבסדר הקרבנות מסיים דווקא בלחם הפנים.
- ת. האבות הקדושים היו עושים את ראש השנה בחודש זה.

תשובות

- א. **אדם הראשון הקריב באחד בשבת**, כי בו' סרח, וזה היה ביום שמיני לבריאת העולם, אמר הקב"ה כמו שאדם הראשון הקריב ביום הח' כך **מיום השמיני והלאה ירצה לקרבן**. (רבינו אפרים) **א"נ** אמר הקב"ה אם ישחט ביום ראשון יהא נראה כשוחט לשם שמים וארץ שנבראו ביום א' ואם יום ב' יהא נראה כאילו שוחט לרקיע שנעשה ביום ב' וביום ג' לים וליבשה וביום ד' לשם מאורות וביום ה' לשם שרצים וביום ו' לשם אדם אלא ימתין עד שבעה ימים וידע שבראתי העולם בששת ימים ונתתי בשביעי וישחט לשמי. (בעה"ט) **א"נ** כי כל מספר שמיני קודש כמבואר למעלה פרשת שמיני (ט.א) על כן אינו ראוי להיות קודש עד אשר יעבור עליו מספר זה. (כלי יקר) **א"נ** משל למלך שנכנס למדינה והוציא בתו ואמר כל האכנסאין שבאו לכאן אל יראו פני עד שיראו פני מטרונוא תחלה. כך אמר הקב"ה לישראל לא תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו השבת, שאין שבוע בלא שבת, ואין מילה בלא שבת, כך דרשו רז"ל. והמטרונוא היא ה"א אחרונה והיא ראשונה למחשבת המקריב, וזה מבואר. (רבינו בחי')
- ב. ב' שערות חייב כמו בפאות, בקרחה אינו חייב אלא כגריס. (טעמא דקרא)
- ג. גרמו מיתה לעולם לכך יהיו מטמאות למת. לכך אמר הכתוב (ירמיה ט יט) **וְלַמַּדְנָה בְּנוֹתֵיכֶם נְהִי שֶׁהֵן הֵבִיאוּ מִיְתָה שִׁישׁ בּו נְהִי וְהֵם הוֹלְכוֹת לִפְנֵי הַמִּיטָה**. ועוד לפי שהעבודה בביהמ"ק בזכרים ולא בנקבות. (מושב זקנים)
- ג. גילוח והקפת פאת הראש – האשה פטורה, והעבד חייב כאיש. (רמב"ם הלכות ע"ז פרק י"ב הלכה ב) *
- ד. דר באילן משנה לשנה זהו אתרוג. (סוכה לא א) לפי שכל האילנות יש להם תקופה בשנה שבו הפירות צומחים עליהם, ולאחר מכן הפירות נושרים מהעץ. מה שאין כן באתרוג שיכול להמשיך לצמוח על העץ משנה לשנה. אולם אם הוא נופל הוא מתפוצץ ונפגם יותר מפירות קטנים שנופלים. עם ישראל משולין לאתרוג שהם מחוברים לעץ החיים – התורה, יכולים לפרוח ולצמוח, אם ח"ו מתנתקים מהתורה מתדרדרים עד שאול. (ראליהו לופיאן)
- ה. הולך במדבר ואינו יודע אימתי שבת - מונה ששה ימים ומשמר יום אחד (שבת ט ב) וכן כתב הרמב"ם (שבת ב כב) מונה מיום שטעה ששה ומקדש שביעי ומברך בו ברכת היום ומבדיל במוצאי שבת. ואע"פ שבאמת הוא חול, מ"מ כיון שהוא עושהו שבת אזי שכינה עמו. (פרשת דרכים) **א"נ** איתא במכילתא (שמות כ ז) **'זכור' ו'שמור'**, זכור מלפניו ושמור מלאחריו. מכאן אמרו: מוסיפין מחול על הקדש. אע"פ שחול הוא מ"מ כיון שקיבל עליו את השבת שכינה עימו. *
- ו. **וּבְקִצְרְכֶם אֶת קִצְרֵי אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאת שְׂדֵךְ בְּקִצְרְךָ וְלִקְטַת קִצְרֵךְ לֹא תִלְקַט לְעֵנִי וְלִגְרַת תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם**. (ויקרא כג כב) בפרשת קדושים נאמר (ט ט) **וּבְקִצְרְכֶם אֶת קִצְרֵי אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאת שְׂדֵךְ לְקַצֵּר וְלִקְטַת קִצְרֵךְ לֹא תִלְקַט**. פרש"י - חזר ושנה לעבור עליהם בשני לאוין אמר רבי אבדימי ברבי יוסף מה ראה הכתוב ליתנם באמצע הרגלים פסח ועצרת מכאן וראש השנה ויום הכפורים וחג מכאן ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו. *
- ז. זכות ראשונים היתה לרבקה באמירת **שמה וגם לגמליך אשׁאב** (בראשית כד מד) ולכן רק לה מגיע שכר גדול על פעולתה, אך אותה נערה כבר יכלה לתאר לעצמה שתקבל בעד זה שתשאב מים לו ולחמוריו נזם וצמידים, וכיון שעשתה זאת למטרת רווח – לא מגיע לה הרווח הזה, לפיכך לא העניק לה שכר. נמצא שהתשובה של אותה נערה לא היתה כ"כ ניצחת ולכן לא החשיב אותה. (בניהו – מנחות נג א) *
- ח. חובה היא משום דכתיב קרא יתירה. ואם לא היה כי אם חד קרא הו"א אבל מטמא הוא למת מצוה אם הוא רוצה, אבל אינו חובה. (מושב זקנים)
- ט. טומאה דרבנן מותר לכהן להיטמא - כגון טומאת בית הפרס שהוא מקום שנחרש בו קבר, וחכמים טימאוהו מספק שמא יש בו מת וכן מטמא הכהן ויוצא לחוץ לארץ כדי ללמוד תורה ולישא אישה. (ע"ז יג א)
- י. יהושע בן יהוצבק הכהן הגדול – איתא בגמרא (סנהדרין צג א) **מאי טעמא איענש** [מה טעם נענש] יהושע הכהן הגדול שבעוון זה הוצרך להיות מושלך לכבשן האש (ע"י נבוכדנצר) ? **אמר רב פפא: שהיו בניו נושאים נשים שאינן הגונות לכהונה, ולא מיחה בהן, שנאמר: ויהושע הנה לבש בגדים צואים ועמד לפני המלאך.** (זכריה ג א), **וכי דרכו של יהושע ללבוש בגדים צואים? אלא מלמד הכתוב ברמז שהיו בניו נושאים נשים שאינן הגונות לכהונה, ולא מיחה בהן.** וכן תרגום יונתן ויהושע הו' ליה בגין דנסבין להון נשיו דלא קשין לכהונתא וקאים קדם מלאך. *
- כ. כשרה דווקא מטמא לה, ואינו מטמא לאשתו פסולה. לכך כתיב חסר דלא על כל קרובה אליו מטמא. אבל באחיו ואחותיו ק"ל דאפילו הן מזמרים מטמא להן לפיכך כתיב מלא. (טעמא דקרא)
- כ. כ"ד פעמים כתובה, כפרה' שפרשיות אחרי מות ואמור, כנגד עשרים וארבע עריות שבפרשת אחרי, וכנגד עשרים וארבע עבירות שבפרשת ה'ודע **אֶת יְרוּשָׁלַם** שביחזקאל, וכנגד עשרים וארבע דברים המעכבים את התשובה, וכדי לכפר על עשרים וארבע ספרים, ועל עשרים וארבע שעות היום ועל עשרים וארבע אכילות שכתובות בפרשת בראשית מ'לקם יהיה לאלקלה' עד **וְאֶכַל וְחֵי לְעֵלָם**. (הרוקח)
- ל. לקדש שמו ברבים – כתב השל"ה (שער האותיות אות א) שנוסח הברכה הוא **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקדש שמו ברבים!** והוא בפתחי תשובה (יורה דעה סימן קנז סק"ו). *
- מ. משה רבינו כהן היה, כדאיתא בגמרא (זבחים קא ב) **אמר רב, משה רבינו כהן גדול וחולק בקדשי שמים היה לכך כתיב בְּנֵי אֶהְרֹן** ואין משה רבינו בכלל. ואי כתיב רק **בְּנֵי אֶהְרֹן** הו"א דאף פנחס בכלל לפי שהוא בן אהרון, ושנינו (זבחים קא ב) לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי. (טעמא דקרא)
- נ. נשיא שמת הכל מטמאין לו אפילו כהנים, עשאוהו כמת מצוה לכל, מפני שהכל חייבין בכבודו וכן הכל אוננין עליו. (רמב"ם אבל פ"ג ה"י)
- ס. סמך טומאה לטומאה – לאחר שבפרשת קדושים למדנו דיני טומאה וטהרה והרחקה מהעריות. וכהן הדיוט מטמא קצת, ואילו כהן גדול לא מטמא בשום טומאה בעולם. [מלבד מת מצוה] (רבינו אפרים)
- ס. סימן ברכה הוא לתבואות שיתברכו, לפי שהוא קרבן תחילת הקציר לפיכך כפל מנחתו. (חזקוני)
- ע. עומר, לבנה בחידושה, ציצית, שופר, לולב, מילה. ברכתך מעומד, סימן **עליך שלם**. דרשו רז"ל: אל תקרי **'בְּקִמְה'** אלא **'בְּקוּמָה'**, מכאן לספירת העומר שהיא מעומד. וכתיב **לְכֶם**, ובכל המצוות הללו נאמר **לְכֶם**. ואנו למדין בגזירה שוה מ'לקם הכתוב גבי עומר (אבודרהם – ברכות השחר). וכן כתב במחזור ויטרי (סימן שע): **'ומצאתי כל מצוה שכתוב בה לְכֶם מברכין מעומד!'**
- פ. פרסום הנס יש בלולב והוא עדיף מסוכה. (חכמת שלמה) ומשום הכי הקדים הכתוב מצוות ד' מינים לסוכה, אע"פ דמצוות סוכה נוהגת כבר מהלילה ומצוות ד' מינים נוהגת רק מביום. (פרדס שמאי)
- צ. צער גדול לאדם כשמת קרובו ואין לו היכולת להתעסק בקבורתו ולהיטמא לו בשעת הפרידה. לפיכך התירה התורה לבן להתעסק בקבורת אמו הנשואה, וכן התירה לאב להיטמא לבתו הנשואה, אבל אהבת האב לאחותו אינה במדרגה זו של אהבת הבן לאמו או האב לבתו, וכשיש לה בעל המחויב בקבורתה אין האב מטמא לה. (אזנים לתורה)
- ק. קטן לאו בר עבודה הוא ולכן מצוות **וְקִדְשְׁתוּ** לא נאמרה עליו. (מג"א או"ח רפ"ב ס"ב) *
- ר. ראוי היה שתינתן התורה בשישי בסיון, רק שמשנה רבינו הוסיף יום אחד מדעתו על ימי ההגבלה משום דדרש **וְקִדְשְׁתֶּם הַיּוֹם וּמָחָר** (שמות יט י) היום כמחר **מה למחר** יהא זה יום **ולילו עמו**, שאף בלילה הקודם לו ינהגו מצוות פרישה, כמו כן **אף היום לילו עמו**. והקב"ה הסכים עמו. ואיתא בגמרא (שבת פז) **וּמְגִלָּן דְּהַסְפִּים הַקְדוּשׁ פְּרוּף הוּא עַל דָּו, דְּלָא שְׂרָא שְׂכִינָה עַד צִפְרָא דְשִׁבְתָּא**, נמצא בזה גופא שלא ניתנה תורה בשישי בסיון בזה הדבר בעצמו נתחזקו יסודי תורתנו להאמין בדברי חכמים והוא זמן מתן תורתנו. (מגן אברהם תצ"ד, חת"ס, רבינו יוסף נחמיה עה"ת) *
- ש. שפע הפרנסה יורד מלמעלה למטה מלחם הפנים. על דרך שמיסימת ברכת כהנים בברכת השלום, וחז"ל אמרו (ברכות נו א) **הַרְוָאָה חֲטִים בְּחֵלֶם** רָאָה שְׁלוֹם, שְׁפָאָמֶר: (תהלים קמז יד) **הַשָּׁם גְּבוּלָךְ שְׁלוֹם חֵלֶב חֲטִים יִשְׁבִּיעֶךָ**. ועל כן ציוה הקב"ה להעריך לחם הפנים על השולחן כדי להוריד שפע הפרנסה ולשים את גבולנו לשלום. וכדאיתא בחז"ל (ביצה טז א) פרנסה נקראת חוק דכתיב (משלי ל ח) **לְחֶם חֲקִי**. ולכן מסיים בה הפרשה של הקרבנות (אמרות ה)
- ת. תמוז היו עושים האבות את ראש השנה, ויום הכיפורים בעשרה באב – איתא במדרש (ילקו"ש פנחס רמז תשפב) שבדעתו של הקב"ה היה ליתן מועד גדול בחודש תמוז, וכיון שעשו את העגל בחודש זה נדחה. והביאור הוא שעד מתן תורה היה הקב"ה דן את העולם בחודשי תמוז ואב, וכן היו האבות אברהם יצחק ויעקב ושם ועבר שומרים את ראש השנה בתמוז ואת יום הכיפורים בעשרה באב. (דברים אהדים דרוש כ' שבת תשובה להרב החיד"א)

מקורות / חידודים *

א. וא"ת והלא ביום ו' נבראו הבהמות, כל הבריות ביום ראשון נבראו אלא שסודרו בכל יום. נמצא שהיה יום הקרבתו ח' לבריאתו. (רבינו אפרים)
ג. האישה שגילחה פאת ראש האישה או שנתגלחה פטורה שנאמר לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית פאת זקנך, כל שישנו בכל תשחית ישנו בכל תקיף, ואשה שאינה בכל תשחית לפי שאין לה זקן, אינה בכל תקיף. לפיכך העבדים הואיל ויש להם זקן אסורין בהקפה. (רמב"ם הל' ע"ז פרק י"ב הלכה ב)
ה. זה שמרומז גם בפיוט 'כל מקדש שביעי' הקובע את שבתו על פי מנין ימות השבוע, אף אם טעה בחשבוננו, מ"מ הקב"ה מתחשב במצבו והרי זה 'כראוי לו'. אך לעומת זאת 'כל שומר שבת' כיון שמצוי במקום ישוב ויודע מתי שבת, 'כדת מחללו', הוא אכן חייב לשבות את השבת האמיתית ולא לחללה. (ר' יחיאל מיכל גורדון ראש ישיבת לומז'א)

ו. ועוד יש לומר שרמזה כאן התורה למעשה רות שהיתה גיורת ולקטה הלקט לכן כתיב לעני ולגר והיא באה בתחלת קציר שעורים. ואמרו במדרש שזה קציר העומר ולכן סמכו כאן לקציר העומר, לעני ולגר מעזב – ולגר עם האות שלפניה י ושל אחריה ת אותיות לגיורת. מעזב – אותיות בעז. ת' עם ראש וסוף תיבת ולגר אותיות רות. לעני ולגר מעזב אתם בגימטריא זו נעמי ורות המואביה כלתה (1319). (טעמא דקרא)

ז. אמר רבי יהושע בן חנניה: מניין לא נצטני אדם חוץ מאשה תינוק ותינוקת. אשה מאי היא? פעם אחת נתארקתי אצל אכסניא אחת, עשתה לי פולין ביום ראשון – אכלתי ולא שירתי מהן פלום. שנייה, ולא שירתי מהן פלום. ביום שלישי הקדיחתי במלח, פיון שטעמתי – משכתי זדי מהן. אמרה לי: רבי, מפני מה אינך סועד? אמרתי לה: פכר סעודתי מבעוד יום. אמרה לי: הנה לך למשוף ידך מן הפת! אמרה לי: רבי, שמא לא הנחת פאה בראשונים? ולא פה אמרו חכמים: אין משירין פאה באלפס, אבל משירין פאה בקערה. תינוקת מאי היא? פעם אחת הייתי מהלך בדרך, והיתה דרך עוברת בשדה, והייתי מהלך בה. אמרה לי תינוקת אחת: רבי, לא שדה היא זו? אמרתי לה: לא, דרך פבושה היא. אמרה לי: ליסטים פמותך פבושה. תינוק מאי היא? פעם אחת הייתי מהלך בדרך, וראיתי תינוק יושב על פרשת דרכים. ואמרתי לו: באיזה דרך נלך לעיר? אמר לי: זו קצרה ונארוכה, וזו ארוכה וקצרה. והלכתי בקצרה ונארוכה, פיון שהגעתי לעיר מצאתי שמקיפין אותה גנות ופרדסים. חזרתי לאחורי. אמרתי לו: בני, הלא אמרת לי קצרה? אמר לי: ולא אמרתי לך ארוכה? נשקתיו על ראשו, ואמרתי לו: אשיריכם ישאל שפולקם חכמים גדולים אתם, מגדולכם ועד קטנכם. (עירובין נג ב)

הנה בוודאי מעשים אלו לא נזדמנו ממש, אלא רבי יהושע בן חנניא סידרם בדרך משל ללמד בהם מוסר, וכבר הרב פ"מ ביארם על דרך המוסר, ונראה לי דסידר ג' משלים אלו כנגד נר"ן [נפש רוח נשמה] דמשל האשה כנגד נשמה, ומשל התינוק כנגד הרוח, ומשל התינוקת כנגד הנפש, כי כל אדם אפילו יש לו נפש בלבד היא כלולה מן נר"ן והם המלמדים דעת ומוסר לגוף. (בן יהודע עירובין נג ב)

י. כתב החיד"א - שיש רמז למקרהו של יהושע כהן גדול מהפסוק שלפנינו, פאש תשרף, ושהפך הגדול מאתיו, כשבני הכהן לא נוהגים כשורה, סופם שאביהם הכהן הגדול נפגע מן האש השורפת. (נחל קדומים)

ל. שני לוחות הברית שער האותיות אות א' - ונראה בעיני מי שבא לידו קידוש השם ומקיים מצות עשה ונקדשתי בתוך בני ישראל שמפורסם לי בני ישראל, אז קודם שיהרגוהו יברך בשמחה. בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו לקדש שמו ברבים כדן הרבה מצות עשה שמברכין על קיומן, כדגרסינן בתוספתא דברכות (ו, יד) העושה מצוה צריך לברך לפניה. ואף שיש הרבה מצות עשה שאין מברכין עליהן, כבר נאמרו בהם טעמים, ואין טעמים האלה שייכים למצות עשה של ונקדשתי.

ק. ול"נ דמ"ע דנקדשתי לא נאמר על כהן קטן דהא כתיב פי את לחם אף-לקיף הוא מקריב וקטן לאו בר עבודה הוא והאידיא לא נהיגי לקרות קטן אלא למפטיר. (מג"א או"ח רפ"ב ס"ב)

ר. כתב המגן אברהם - קשה לי היאך אנו אומרים בשבועות יום מתן תורתנו הלא קי"ל כר"י דאמר בז' בסיון נתנה תורה דהא קי"ל דבעי לפרושי ו' עונות כמ"ש בורה דעה ס"א קצ"ו (וכמדומה שראיתי קושיא זו באיזו פוסק) ולדידן לעולם שבועות בז' בסיון ובאמת הרמב"ם פרק ה' מהלכות אבות הטומאה פסק דא"צ לפרוש רק ג' עונות וכתב הכסף משנה בגירסת הרמב"ם והרשב"א דחכמים סבירא להו ג' עונות ופסק כוותיהו ע"ש - וא"כ מנהגנו הוא על פי הרמב"ם ומ"ש ב"ד כר"י יוסי היינו לחומרא ומה שקשה עוד דהתורה ניתנה ביום נ"א לספיר' דהא יצאו ממצרים ביום ה' והתורה ניתנה בשבת כבר ת"י הי"מ דבא לרמוז לנו י"ט שני של גליות ואפשר דהיינו דקאמר יום א' הוסיף משה מדעתו ואין כאן מקומו, בליל שבועות אין מקדשין של הכוס עד צ"ה דכתיב תמימת תקינה (ע"ה ומ"ב): (מגן אברהם על אורח חיים תצד סעיף א). כתב הרשב"א - וקשיא אי מדרש דרש לאו מדעתיה היה, ולא הסכים על ידו היה, והרבה כיוצא בו [עשו] משה ושאר נביאים. אלא ודאי לשלישי אמר, אלא גלוי היה לפניו דיוסיף משה, ולפיכך מה שאמר לו ליום השלישי חזר ואמר היום ומחר כדי שיהא ברצונו של משה רבנו להתלות במדרשו ולא יהא כמעביר על דבריו במה שכתוב ליום השלישי אבל לא שיהא משה רבנו ע"ה מוכרח לדרוש כן, שאפילו בחצי היום שייך [למימר היום ומחר]. (הרשב"א שבת פז א). כתב המשך חכמה - והנה מצאנו מאימתי התחילה התורה להתנהג עפ"י חכמי האומה וזה הוא תורה שבע"פ משישי בסיון, שמשה חדש יום אחד ודרש יום כמחר, שיהא לילו עמו, ולא שרתה שכנה עד יום שלישי צפרא דשבתא. וכו', וזה שאמרו הכל מודים בעצרת דבעינין לכם, שיהיה כל האומה מקושרין זה לזה מ"ט יום שנתנה בו תורה לישראל, פירוש נתנה להם, שיהא ההלכה כפי מה שיאמרו ויתנהגו דרכי ההשגחה האלקית בהאומה עפ"י הוראת ישראל וגדוליה ואל תבוז כי זקנה אמך כו'.

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
רב ביהכ"נ 'משה אמת' ב"ב
נלב"ע י"ד אייר תשפ"א
לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת
ramnadlan018@gmail.com